

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Marknadskontroll av byggprodukter

Slutrapport för säkerhetsglas

Titel: Marknadskontroll av byggprodukter
Utgivare: Boverket, mars, 2021
Diarienummer: 2565/2020

Rapporten finns i pdf-format på Boverkets webbplats: www.boverket.se
Alternativa format kan beställas från Boverket.
E-post: publikationsservice@boverket.se
Telefon: 0455-35 30 00
Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Förord

Boverket är ansvarig myndighet för marknadskontroll av byggprodukter som tillhandahålls på den svenska marknaden. Syftet med Boverkets marknadskontroll är att säkerställa att produkter som tillhandahålls på marknaden uppfyller gällande krav i lagstiftningen och inte utgör en risk för människors hälsa och säkerhet.

Denna rapport avslutar Boverkets marknadskontrollprojekt avseende säkerhetsglas. Projektet har omfattat dokumentationskontroll av härdat och laminerat säkerhetsglas som finns på den svenska marknaden.

Slutrapporten är sammanställd av jurist Elin Mattsson i samarbete med jurist Ieva Kisieliute och byggproduktexpert Sara Elfving på enheten Tillsyn.

Karlskrona mars 2021

Peter Fransson
avdelningschef

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Bakgrund	6
Inledning.....	6
Byggproduktförordningens krav	7
Dokumentationskontroll.....	9
Urval för kontroll	9
Resultat av dokumentationskontroll	9
Slutsatser.....	12

Sammanfattning

Boverkets marknadskontroll syftar till att säkerställa att produkter som tillhandahålls på den svenska marknaden uppfyller gällande krav i lagstiftningen, såväl europeisk som nationell. Boverket har därför under perioden juni 2020 – mars 2021 bedrivit marknadskontroll av säkerhetsglas som tillverkas, distribueras eller på andra sätt tillhandahålls i Sverige.

Inom ramen för detta projekt kontrollerades totalt 14 aktörer, varav nio tillverkare och fem distributörer. En tillverkare hade inte slutligt korrigerat brister i dokumentation vid denna rapports skrivande. Bristerna var dock av smärre betydelse, och tillverkaren bedömdes kunna korrigera dessa snarast varför ärendet lyftes ut ur projektet. Boverket bedömde att denna aktör skulle kunna återkoppla med korrigerad dokumentation inom kort.

Detta projekt har enbart omfattat dokumentationskontroll, och inga produkter har därför provats. Dokumentationskontroll syftar till att granska att produkter som tillhandahålls på marknaden har erforderlig och korrekt dokumentation, samt även korrekt underliggande teknisk dokumentation. Samtliga, i det här projektet, kontrollerade aktörer hade avvikelser i dokumentationen. De tillverkare som kontrollerats kontaktades och fick tillfälle att korrigera bristerna.

Distributörer med brister i dokumentation informerades om dessa. I de fall där berörd tillverkare fanns i ett annat EU-land skickades ärendet vidare till behörig myndighet i det landet där tillverkaren befann sig för vidare handläggning. Mot bakgrund av genomförda kontroller och resultatet av kontakterna med de berörda aktörerna finner Boverket att projektet kan avslutas.

Denna rapport avslutar härmed Boverkets marknadskontroll avseende säkerhetsglas.

Bakgrund

Inledning

Boverket är ansvarig marknadskontrollmyndighet för produkter som omfattas av förordning (EU) nr 305/2011, nedan kallad byggproduktförordningen¹.

Under en period mottog Boverket anmälningar, frågor och övriga inspel som påvisade en osäkerhet kring regleringen av säkerhetsglas som tillhandahålls på den svenska marknaden. Detta avsåg bland annat förfrågningar om spontangranulering av sekundära glasprodukter, så som duschväggar eller andra byggnadskomponenter av glas. Med anledning av dessa inspel såg Boverket att det fanns behov av riktade kontrollinsatser av säkerhetsglas som tillhandahålls på den svenska marknaden. Under juni 2020 – mars 2021 utförde Boverket därför marknadskontroll av säkerhetsglas som tillhandahölls på den svenska marknaden. Marknadskontrollen bestod av en så kallad dokumentationskontroll i enlighet med byggproduktförordningens krav, med fokus på prestandadeklaration och CE-märkning.

Byggprodukter som omfattas av harmoniserade standarder ska ha en prestandadeklaration och vara CE-märkta för att få tillhandahållas på den inre marknaden.

Prestandadeklarationen och CE-märkningen innehåller information med avgörande betydelse för byggherrens val av material att ingå i ett byggnadsverk. Det är därför av yttersta vikt att produkternas egenskaper bedöms och redovisas korrekt. Korrekt redovisade egenskaper hjälper byggherren att säkerställa att det färdiga byggnadsverket uppfyller de tekniska egenskapskraven i byggregelverket.

Marknadskontrollen har gett Boverket en möjlighet att informera aktörer på den svenska marknaden om gällande krav, och gett myndigheten en insikt i branschens frågeställningar. Diskussioner har även förts med berörda branschorganisationer. Kontrollens grundsyfte har varit att säkerställa att aktörerna följer gällande krav. Resultatet av marknadskontrollen redovisas i denna rapport.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EEG.

Byggproduktförordningens krav

Kravet på prestandadeklaration och CE-märkning av byggprodukter som omfattas av en harmoniserad standard gäller från den 1 juli 2013 då byggproduktförordningen blev tillämplig fullt ut.

Aktuella harmoniserade standarder

I detta projekt har två typer av säkerhetsglas kontrollerats – laminerat och härdat säkerhetsglas. De två olika produkterna lyder under olika harmoniserade standarder. Laminerat säkerhetsglas omfattas av den harmoniserade standarden SS-EN 14449:2005/AC:2005². Härdat säkerhetsglas omfattas av den harmoniserade standarden SS-EN 12150-2:2004³.

System för fortlöpande kontroll och bedömning av prestanda

Säkerhetsglas, såväl laminerat som härdat glas, omfattas av olika system för bedömning och fortlöpande kontroll av prestanda. Det är EU-kommissionen som beslutar om vilket system som ska vara tillämpligt för respektive produkt och egenskap. Utgångspunkten är att det minst betungande systemet ska väljas. Detta publiceras i särskilda kommissionsbeslut, men återges oftast också i respektive standards ZA-bilaga som då indikerar vilket system som ska tillämpas av system 1, 3 och 4. Ytterligare system finns men är inte aktuella för de aktuella produkttyperna.

De olika systemen anger i princip ansvarsfördelningen mellan tillverkaren och ett anmält organ vad gäller tillverkningskontrollen.

I respektive standards ZA-bilaga framgår vilket system som ska tillämpas av system 1, 3 och 4. Avgörande för vilket av systemen som tillämpas är produktens avsedda användning, där bland annat specifikt brand- och skotthämmande funktioner kräver bedömning enligt system 1. För energihushållning, bullerskydd eller säkerhetsrisker gäller system 3. De övriga egenskaperna, eller för sådana egenskaper som inte kräver provning för att fastställa prestanda, avses system 4. De olika systemen beskrivs i byggproduktförordningens bilaga V och innebär i korthet följande:

- System 1 innebär att tillverkaren ska utföra tillverkningskontroll i fabrik samt ta stickprov för ytterligare kontroll enligt fastställd provningsplan. Ett anmält organ ska involveras vid såväl inledande typprovning av produkttypen som vid en första besiktning av tillverkningskontrollen i fabrik och där utefter fortlöpande tillverkningskontroll i fabrik.

² SS- EN 14449:2005/AC:2005, Byggnadsglas - Laminerat glas och laminerat säkerhetsglas - Utvärdering av överensstämmelse - Produktstandard.

³ SS- EN 12150-2:2004, Byggnadsglas - Termiskt härdat säkerhetsglas av kalksodasilikattyp - Del 2: Utvärdering av överensstämmelse - Produktstandard.

- System 3 innebär att tillverkaren ska vända sig till ett anmält organ för att genomföra en bedömning av byggproduktens prestanda på grundval av provning, beräkning, tabellerade värden eller beskrivande dokumentation av produkten. Bedömningsresultaten ligger därefter till grund för deklarerad prestanda i prestandadeklarationen. Tillverkaren ansvarar därutöver för att utföra tillverkningskontroll i fabrik.
- System 4 innebär att tillverkaren själv ansvarar för att genomföra en bedömning av byggproduktens prestanda på grundval av provning, beräkning, tabellerade värden eller beskrivande dokumentation av produkten samt utföra tillverkningskontroll i fabrik.

Dokumentationskontroll

Urval för kontroll

Arbetet inleddes med identifiering av så många aktörer som möjligt aktiva på den svenska marknaden. Ett informationsbrev om gällande regler och den kommande kontrollen skickades till samtliga identifierade aktörer samt branschorganisationer. Därefter gjordes ett urval av aktörer för kontroll, varvid stort fokus lades på att identifiera aktörer som tillhandahåller säkerhetsglas på den svenska marknaden, med avsikt att få ett så representativt urval som möjligt. Särskild omsorg lades på att få till såväl geografisk spridning som en skillnad i företagsstorlek, där så väl stora som medelstora och små företag inkluderades.

Projektet innefattade dokumentationskontroll av produkter från 14 aktörer, som vid tidpunkten för kontroll tillhandahöll säkerhetsglas på den svenska marknaden. Av dessa 14 aktörer var 9 tillverkare och 5 distributörer.

Resultat av dokumentationskontroll

Boverket begärde in prestandadeklaration och CE-märkningar från samtliga aktörer. Från tillverkare begärdes även intyg (certifikat) från anmält organ och/eller rapport från första typprovningen.

Den inkomna dokumentationen granskades med utgångspunkt från de krav som ställs i byggproduktförordningen samt den tillämpliga harmoniserade standardens ZA-bilaga.

Under projektets gång konstaterade Boverket att det fanns en okunskap inom branschen om byggproduktförordningen och den harmoniserade standarden. För att informera och öka medvetenheten om byggproduktförordningen tog Boverket fram ytterligare informationsmaterial om prestandadeklaration och CE-märkning. Denna spreds därefter till berörda aktörer och branschorganisationer.

Förekommande brister i dokumentationen beskrivs nedan under respektive rubrik. Efter kommunikation med berörda aktörer har de genomfört eller påbörjat genomförandet av nödvändiga korrigeringar.

Prestandadeklaration

Merparten av de prestandadeklarationer som Boverket fick ta del av var behäftade med formella brister.

Ett vanligt förekommande fel var att prestandadeklarationerna innehöll extrainformation som inte krävs enligt byggproduktförordningen eller den harmoniserade standarden. Vissa tillverkare deklarerade egenskaper

utöver det som omnämns i den harmoniserade standardens ZA-bilaga. Detta är inte tillåtet och korrigerades när Boverket påtalade bristerna.

Vissa tillverkare hade dessutom kombinerat CE-märkning och prestandadeklaration genom att inkludera CE-logotypen i prestandadeklarationen. Tillverkarna önskade minimera administration och miljöpåverkan genom ett kombinerat dokument. Detta är inte tillåtet enligt dagens byggproduktförordning eftersom det ska vara två specifikt skilda dokument.

Ett fåtal aktörer hade inte uppdaterat dokumentationen sedan byggproduktförordningens ikraftträdande år 2013, och hade således kvar den tidigare EG-försäkran om överensstämmelse istället för att upprätta den nuvarande prestandadeklaration. Efter kommunikation med aktörerna har samtliga korrigerat bristerna.

CE-märkning

Samtliga aktörer hade präglat glaset med numret på den harmoniserade standarden och CE-logotypen. Präglingen saknade i stort sett all information som krävs för att uppfylla kraven i artikel 9 byggproduktförordningen. Samtal med branschen visade att en fullständig CE-märkning inte kan fästas på glaset på grund av produktens beskaffenhet. Boverket tog därför fram en illustration som visade hur en fullständig CE-märkningen kan tillhandahållas utan att den behöver präglas eller fästas på produkten. CE-märkningen bör lämpligen fästas på produktens emballage eller tillhandahållas som ett separat dokument vid sidan av prestandadeklarationen. Denna illustration finns tillgänglig på Boverkets webbplats.

CE-logotypen hade, som nämns ovan i avsnittet om prestandadeklaration, i vissa fall placerats på prestandadeklarationen för att kombinera de två dokumenten. Detta är inte tillåtet och korrigerades efter kommunikation från Boverket.

Underliggande teknisk dokumentation

Säkerhetsglas omfattas av flera system för bedömning och fortlöpande kontroll av prestanda. Dessa system påverkar produkttypens underliggande tekniska dokumentation. För specifikt brand- och skotthämmande funktioner gäller system 1. Detta innebär att glas med sådana funktioner ska förseas med dels inledande typprovningsrapporter dels ett certifikat/intyg om den fortlöpande tillverkningskontroll i fabrik.

För redovisning av egenskaper som energihushållning, bullerskydd eller andra säkerhetsrisker gäller system 3. För dessa glas ska enbart inledande typprovningsrapporter upprättas.

För övriga egenskaper, eller för sådana egenskaper som inte kräver provning för att fastställa prestanda gäller system 4. Här är det tillverkarens ansvar att ta fram underliggande teknisk dokumentation som bekräftar produktens prestanda.

Samtliga produkter som Boverket kontrollerade hade korrekt underliggande teknisk dokumentation. För ett flertal glas hade tillverkaren enbart valt att deklarerat egenskaper av energihushållning, bullerskydd eller säkerhetsrisker, varför enbart inledande typprovningsrapporter skickades till Boverket.

Några tillverkare förädlade glas tillverkat av en tredje part, för att på så vis åstadkomma antingen härdat eller laminerat glas. Egenskaperna hos det förädlade glaset är i allmänhet desamma som för det ursprungliga glaset vad avser många av produktens egenskaper. Därför är det enligt standarden inte nödvändigt med ytterligare provning för att fastställa prestanda för dessa specifika egenskaper som originaltillverkaren redan provat. Den harmoniserade standarden anger för vilka egenskaper detta är möjligt. Tillverkare kan då ange ingående produkts prestanda för sin produkt, förutsatt att detta säkerställs i enlighet med gällande system för bedömning och fortlöpande kontroll av prestanda.

Slutsatser

Boverket inledde marknadskontroll av säkerhetsglas efter inspel från omvärlden, som indikerade bristande kunskap gällande byggproduktförordningens krav på dokumentation för dessa produkter.

Själva kontrollinsatsen har genomförts genom skrivbordskontroller. Syftet med det valda arbetssättet i detta projekt var att reducera kostnader och minska miljöpåverkan från resor. En fördel med det valda sättet var att Boverket fick utrymme att kontakta fler ekonomiska aktörer med högre representativt värde för den svenska marknaden, än om det gjorts företagsbesök i varje enskilt ärende.

Den rådande omvärldssituationen med Covid-19 omöjliggjorde vidare fysiska platsbesök hos företag, vilket ytterligare motiverade skrivbordskontroll. Under rådande omständigheter bedömer Boverket att kontrollsättet har fungerat bra, även om vissa missförstånd av branschens terminologi troligtvis hade kunnat förebyggas genom fysiska platsbesök. Boverket ser därför ett mervärde att i framtiden återuppta fysiska platsbesök hos företag. Boverkets erfarenhet från tidigare marknadskontroller visar på att platsbesök ger positiva effekter för såväl bransch och aktörer som för Boverket. Platsbesök hos företag ger Boverket en möjlighet att förstå branschens utmaningar, samtidigt som besökta aktörer får direkt information och möjlighet att ställa frågor direkt till myndigheten om gällande regelverk.

Den dokumentation som Boverket fick ta del av i projektet visade att det råder en okunskap inom säkerhetsglasbranschen om byggproduktförordningens krav. Merparten av kontrollerade företag hade brister i såväl prestandadeklaration som CE-märkning. Boverket bedömer därför att det kan finnas behov av framtida uppföljning inom branschen, för att säkerställa att marknadskontrollen haft genomslag på marknaden.

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se